

Milli İstihbarat Teşkilâtının (MİT) Kurumsal Ve İşlevsel Dönüşümünün Stratejik Analizi

Onur Dikmeci

Güvenlik Bilimleri Analisti

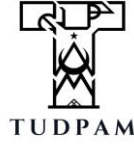
ÖZET

Bu analizde Milli İstihbarat Teşkilâtı'nın genel tarihi ya da bütün çalışmaları özetlenmemiştir. Analiz raporu, İstihbarat Teşkilâtı adına oluşturulmamış ve tamamen basılı eserler ile internet siteleri olmak üzere açık kaynaklardan faydalanılarak, güvenlik çalışmaları literatürüne akademik katkıda bulunulmak istenmiştir. İstihbaratın akademik ve bilimsel boyutuyla ilgili çalışmaların içeriklerinin ve sayılarının artması bu alanla ilgili doygunluğa yaklaşabilme kapasitesini güncelleyecektir. İstihbarat bir bilimdir ve hem istihbarat hem de istihbarat birimleri, objektif kriterlere göre analiz edilerek bu bilimsel nosyon desteklenmiş olunacaktır. I. Ve II. Bölümlerde genel olarak istihbarat tanımlamaları üzerinde durulurken, MİT hakkındaki en önemli kurumsal, işlevsel ve yasal düzenlemeler sunulmuştur. III. Ve IV. Bölümlerde ise genel bir özetle bulunularak, istihbarat kültürünün taşınması gereken özellikler öne sürülmüştür.

GİRİŞ

İstihbarat, Arapça kökenli bir kelime olarak haber anlamına gelmektedir. İstihbaratın tarihsel gelişim süreci içerisindeki ilk aşaması olan haberlerin alınması, kavramın anlamını içeren misyonla uygundu. Ancak daha sonraki yıllarda haberle sınırlı olarak varlığını sürdürmemiştir. (Dikmeci, 2020: 89).

Stratejik istihbarat kavramının 'Babası' olarak kabul edilen Sherman Kent, istihbaratı; bilgi, organizasyon ve süreç unsurlarıyla tanımlayarak modern istihbaratla ilgili ilk açıklamayı yapmıştır. (Kent, 2003: 10). İstihbarat, gizli, yarı açık ya da açık kaynaklardan her türlü yöntem ve araçla elde edilen bilginin ulusal çaplı özel politikaların sağlanabilmesi ve bu politikalara zarar verilmesinin önlenmesi amacıyla, toplanan bu bilginin tasnif, karşılaştırma, analiz edilerek bir sonuca ulaşılmasıdır. (Özdağ, 2013: 31). Yakın ise (1969:

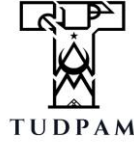
33). İstihbarat tanımı içerisinde bozguncu faaliyetlerin engellenmesi yani kontr-eylem ve propaganda işlevini de eklemiştir.

Analizler sonucunda elde edilen ürün gerekli yerlere ulaştırılır ve geri bildirimlere cevap verilerek dinamik bir süreç oluşturulur. Yapısı gereği uzun yıllar gizli kalan istihbarat, bilgi çağının gerekliliği ve teknolojik hızlanma ile akademik anlamda araştırma alanı haline gelmiştir. Mühendislik türlerinden sosyal bilimlerin dallarına kadar pek çok bilim koluyla etkileşim içinde bulunmaktadır. (Çıtak, 2017: 62).

Ulusal güvenliğin sağlanmasında ve tehlikelere karşı koyulmasında teorik ve pratik olarak istihbaratın önemi tartışmaya mahal bırakmayacak ölçüde mühimdir. Türkiye gibi jeopolitik ve stratejik ağırlığı bulunan bir ülkenin istihbarat yapılanması bu öneme uygun olarak iç ve dış gelişmelerin etkisiyle dönemsel olarak gelişmiştir.

İstihbaratın ilk döneminde Milli Âmale Hizmetleri (MAH), Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifiyle 1926 yılında Genelkurmay bünyesinde kurulmuştur. İkinci dönem olarak adlandırabileceğimiz 1947-1965 yılları arasında dış politikada müttefikler arasındaki anlaşmazlıklar yaşanırken, içeride askeri darbe ve istikrarsızlık süreci hâkimdir. (Özcan, 2021: 501). MAH ise 6 Temmuz 1965 yılında çıkarılan 644 Sayılı yasayla resmi haber alma teşkilâtı biçimine dönüştürülmüştür. 1983 yılında 2937 Sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu yürürlüğe girmiştir. Böylelikle bugün ki MİT doğmuştur. Yasayla MAH elemanları MİT bünyesine geçmiş ve ulusal güvenlik istihbaratından sorumlu hale getirilmiştir. (Özkan, 2016: 17). Bu süreç istihbaratın üçüncü dönemidir. İstihbaratın Türkiye'deki son dönemi ise 1983'ten günümüze kadar uzanan dilimi kapsamaktadır.

Soğuk Savaş döneminde Türk güvenlik yapılanmasının en güçlü unsuru olan askeri kurumların, ABD yardımları nezdinde desteklenmesi ve modernize edilmesi, askeri bir unsur olarak görülen istihbaratın bu teori bağlamında eleştirilmesine sebep olmuştur. Aslında bu eleştiriler genelde temelsiz ve ideolojik eksenlidir. Akademik olarak tanımlanamayacak çalışmasında Kılıç (2010: 64). Dönemin istihbarat personelinin maaşlarının, Amerikan istihbarat birimi CIA tarafından ödendiğini iddia etmiştir. Bu

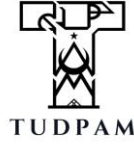

belgesiz söylemler yıllarca farklı türevleriyle dolaşıma sokularak, istihbarat biriminin dönemine göre oldukça faal ve ülke bütünlüğüne katkı sunan yapısını görmezden gelmeye yönelik çabaları geliştirmiştir. Yıllar sonra halkın bilgilenmesi amacıyla MİT tarafından düzenlenen istihbarat sanal müzesi, İstihbarat Teşkilâtı'nın her dönem aktif roller üstlendiğini ispatlamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'dan, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına kadar kurumsal süreklilik dahilinde açıklanan bazı belgelerde örneğin; casus Lawrence'a karşı yürütülen kontrespiyonaj faaliyetlerinden, Avrupa ülkelerindeki Türk Büyükelçiliklerinde bulunan dinleme ve gözetleme içerikli operasyonel cihazlara kadar insana ve tekniğe dayalı yurtiçi ve yurtdışında imkânlar dahilinde ortaya koyulan istihbarat çabası yer almıştır. (Anadolu Ajansı)

Düşük Yoğunluklu Çatışma ortamının yaşandığı doksanlı yıllarda, uluslararası konjonktür bakımından da bambaşka bir süreç doğmuş, Sovyetler Birliği dağılmış, Balkanlar ve Ortadoğu yeni istikrarsızlık bölgeleri olarak öne çıkmıştır. Asker-sivil ilişkilerinin kırılmalı ve gergin atmosferinde bir süre MİT'in dönüşümü üzerinde tartışmalar yaşanmıştır. O dönem MİT Müsteşarı olan Korgeneral Teoman Koman, istihbaratın, ABD örneğinde olduğu gibi CIA-FBI şeklinde ikiye bölünmesine karşı olduğunu açıklamış ve bunun federal ülkelerde uygulanabileceğini savunmuştur. (Yalçın ve Yurdakul, 2012: 419). Aslında bu açıklama kurumsal olarak değil Koman tarafından samimi olduğu gazetecilere yapılmıştır. Askerler ve siyasiler arasındaki çekişmelerde MİT'in genel yapısı iki binli yılların başına kadar aynı kalmıştır.

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NIN KURUMSAL DÖNÜŞÜM HAMLELERİ

Sönmez Köksal'ın MİT'in başına atanmasıyla başlayan süreçte artık sivil nitelikli kişilerin kurum dışından atanma usulü benimsenmiştir. Köksal'ın kariyeri aslında MİT geleneğine çok aykırı değildir. Dışişleri kökenli olan Köksal, Paris ve Bağdat gibi ülkelerde Büyükelçilik görevinde bulunmuştu. Önceki yıllarda da asker kökenli MİT Müsteşarı Behçet Türkmen bu görevinden sonra Bağdat Büyükelçisi olarak atanmıştı. Yine asker kökenli Müsteşar Fuat Doğu görevinden sonra Lizbon Büyükelçisi yapılmıştır. MİT Müsteşar yardımcısı olan İbrahim Musa Paris'e, yine Müsteşar yardımcısı olan Abdurrahman Bilgiç ise Londra'ya

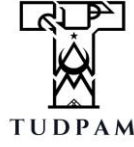
Büyükelçi tayin edilmişlerdir. (Bağcı, 2022). İstihbarat-Dışişleri bürokrasisi yakınlığı, MİT'in dış sahaya ilgisinin somut örneği olmuştur.

MİT'in Başbakan ve Genelkurmay onayıyla sivilleşmesinde dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de asker-MİT arasında dengeli davranmasıyla sorun engellenmiştir. Köksal'dan sonra bu makama yine siyasetin tercihi neticesinde Şenkal Atasagun getirilmiştir. Atasagun'dan sonraki Müsteşar Emre Taner ise askerlere soğuktu ve Kürtçülük üzerinde istihbari çalışmalar yapıyordu. (Yılmaz, 2015: 314-315). Taner'in Müsteşarlığı döneminde MİT'in kuruluşunun 80. Yılı münasebetiyle kamuoyuna açık olarak bir mesaj yayınlanmıştır. Bu durum MİT'in tarihinde bir ilktir ve kamuoyu tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

Karan'a (2014: 118-119). Göre bu açıklamayla MİT, dünyadaki gelişmelerin yakından izlendiğini belirtmiştir. Ayrıca güçlü ekonomi, sağlam dış politika ve askeri gücün istihbarat tarafından desteklendiği fakat bunların sağlanabilmesinin, iç istikrar koşuluna bağlı olduğu ortaya koyulmuştur. MİT, siyasileri hedef almamış dış ve iç saptamalarda bulunarak iç kavgaların tehlikesine işaret etmiştir.

Son yıllarda MİT'e dışarıdan Başkan/Müsteşar atanmasıyla ilgili strateji ise siyasetin istihbaratı takibi ya da denetim kurma prensibiyle ilgili olabilir. Örneğin CIA, ABD'de 1947 yılında kurulduğunda benimsediği slogan: "Devletten sekiz kat büyük olacağız" biçimindeydi. Böyle durumlarda ortaya istihbarat teşkilatı ve siyaset ikilemi çıkabilmektedir. (Özkan, 2016: 52). Böyle bir durumun artık bürokratik vesayeti sonlandırmak isteyen Türkiye'de kabul edilmesi olanaklı değildir.

MİT'in başına getirilen Hakan Fidan ise asker kökenli (astsubay) olmasına rağmen göreve atandığında askerlikle ilişkisi bulunmamakla birlikte sivil bürokratik mevkilerde görev yaparak siyasi karar vericilerle yakın olarak çalışmıştır. Akademik hayatında ise tezlerini istihbarat üzerine yazarak âdeta yeni makamına yönelik hazırlık süreci geçirmiştir. İstihbarat ve Dış Politikayı incelediği yüksek lisans tezinde; İngiliz, Amerikan ve Türk istihbarat sistemlerini mukayese ederek güçlü bir dış politika için istihbaratın önemi vurgulanmıştır. Doktora tezi ise "Bilgi Çağında Diplomasi: Enformasyon Teknolojilerinin

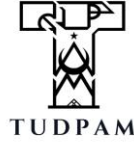
Doğrulamadaki Rolü” başlığını taşımaktadır. Bu tezde istihbaratta teknik unsurların artık ana faaliyet haline geldiği öne çıkarılmıştır. (Ünlü, 2022: 368). Aslında bu akademik birikim Müsteşarlık makamıyla birleştirilmiş, istihbaratın, dış politikadaki etkinliği artmış ve Fidan daha sonradan Dışişleri Bakanı yapılmıştır. MİT’in 2010 yılından itibaren İsrail Gizli Servisi MOSSAD, 2012 yılından itibaren ise CIA ile arasına mesafe girmeye başlamış ve harici potansiyel aktifleşmiştir. (Ünlü, 2022: 385).

2012 yılında ise Genelkurmay bünyesinde bulunan Genelkurmay Elektronik Sistemler Komutanlığı MİT’e devredilmiş ve adı Sinyal İstihbarat Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. (Polat, 2023: 307). Böylece doktorasında üzerinde durduğu teknik ve elektronik istihbaratın, insan istihbaratı yerine geçtiği tezi bir olgu haline getirilmiştir.

Fidan’ın Başkanlığı sürecinde Türkiye siyasi çalkantılardan, darbe süreçlerinden geçmiş ve bu durumun MİT’e yansımaları da olmuştur. 2012 yılında MİT Müsteşarı, Özel Yetkili Savcı tarafından ifadeye çağırılmış. 2014’ün başında ise Suriye’ye giden MİT tırları durdurulmuş, 2016 askeri darbe girişimde ise MİT işgal edinmek istenmiştir. Bütün bu girişimlerden ise kurumsal ve yasal anlamda yenilenerek çıkabilmiştir.

MİT, DEAŞ başta olmak üzere küresel düzeyli terör örgütleriyle mücadelesini yükseltmiş ve yurtdışındaki etki faaliyetlerini güçlendirmiştir. (Göksedef, BBC). MİT’in yurtdışı faaliyetlerinin basın ve kamuoyuna yansıdığı bölümüyle şu gibi başlıklarda yoğunlaştığı görülmüştür:

- İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, ABD, Rusya, Belarus gibi ülkeler arasında en büyük rehine takası gerçekleştirilmiştir.
- Yabancıların Türkiye’ye giriş, çıkış ve sınır dışı edilmesi olaylarını takip etmektedir.
- FETÖ mensuplarına yönelik dünyanın dört yanında operasyonlar yürütülmekte ve mahrem kategorisindeki bazı imamlar Türkiye’ye getirilmiştir.
- IŞİD’e katılan ve MİT’ten yardım isteyen kişilerin ülkelerine dönmesine yardımcı olmuştur.
- İstihbarat diplomasisiyle Türkiye’nin ilişkilerinin mesafeli olduğu ülkelerle sınırlı veya özellikli iş birliği geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Hakan Fidan'ın en uzun süre MİT Müsteşarlığını yürüttüğü süre içerisinde Teşkilât ile ilgili kurumsal ve hukuki düzenlemeler bazı siyaset bilimciler tarafından 'İstihbarat Devrimi' olarak tanımlanmıştır.

- MİT, elektronik takip ve elektronik harp bakımından Türkiye'deki tek ve rakipsiz istihbarat birimi haline gelmiştir.
- MİT personeline göreviyle ilgili olarak isnat edilecek suçlardan ötürü ceza kovuşturması ve yargılaması yapılabilmesi için öncesinde Başbakan sonraki sistemde ise Cumhurbaşkanı onayı getirilerek tam anlamıyla güvence sağlanmıştır.
- İstihbarat Teşkilâtına kamu kurumlarının bilgi envanterleri eklenmiştir ve böylece sınırsız bir bilgi kaynağı oluşturulmuştur.
- Askerlerin kışla içerisinde ve kışla dışarısındaki bütün faaliyetleri MİT'in takibine verilerek ilk kez istihbarat üzerindeki askeri gözetim kırılmıştır.
- Önemli bir düzenleme ise istihbaratın koordinasyonu ile ilgilidir. Önceki yıllarda; MİT, Genelkurmay, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, Milli Güvenlik Kurulu ve Cumhurbaşkanlığı'nın istihbarat birimleri bulunmaktaydı. Birbirinden kopuk ve yetki tanımı belirsiz yapılar sebebiyle koordinasyon konusunda sorunlar yaşanmaktaydı. Ancak sonraki yıllarda Cumhurbaşkanlığı Başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu oluşturularak, kurulun sekreteryası MİT Müsteşarlığına verilmiştir. (Ateş, 2014: 118).
- Olağanüstü Hâl sürecinde MİT Müsteşarı ve Genelkurmay Başkanı, Cumhurbaşkanlığına bağlanarak Başkan, Ordu, İstihbarat üçlemesine dayanan güvenlik konsepti oluşturulmuştur. Müsteşarlık, Başkanlığa dönüştürüldükten sonra ise Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. (Dikmeci, 2018: 91).

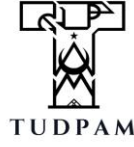
MİT'in Başkanlığına İbrahim Kalın'ın atanmasıyla birlikte teşkilâtın özellikle eğitim ve halkla ilişkiler alanlarında etkinliğinin arttığı analiz edilebilir. Kalın, istihbaratın içerisinde yetişmemesine rağmen devlet bürokrasisi bünyesindeki tecrübesiyle öne çıkmıştır.

Akademik yayımlarının yanı sıra yurtiçinde ve yurtdışındaki beyanatlarıyla kamuoyunun tanımaya başladığı bir isimdi. Cumhurbaşkanlığı sözcülüğü görevinde ise alışılan bir bürokrat haline gelmişti. ABD’de felsefe doktorası yapan Kalın bu eğitim sürecinde Birleşik Devletler’in güvenlik yapısını da yakından gözlemlene fırsatı bulmuştur. Kalın’ın MİT Başkanlığı döneminde atılan en büyük adımlardan biri MİT bünyesinde İstihbarat Akademisinin kurulması olmuştur. 9 Şubat 2023 yılında kurulan Akademi, resmi faaliyetine ise 6 Ocak 2024 yılında başlamıştır. 1992 yılında MİT bünyesinde kurulan MİT Eğitim Merkezi/MİTEM sonraki yıllarda yeniden yapılandırılmıştır. Merkez 2011 yılında ise İstihbarat Akademisi ve Eğitim Merkezi Başkanlığı’na (İSAKEM) dönüştürülerek personelin eğitilmesi amaçlanmıştır. İSAKEM bünyesinde ise İstihbarat Araştırmaları Merkezi (İSAMER) oluşturulmuştur. İSAMER, ICINTA’12 gibi uluslararası konferanslarla uzmanları davet ederek istihbaratın dönüşümü üzerine tartışılmasını sağlamıştır. (Safi, 2023: 294). Bugün ki Akademi’nin öncülünün İSAMER olduğunu net olarak belirtebiliriz.

Akademi’nin, istihbarat ve paralel branşlarda teşkilât dışından da sivil öğrencileri kabul edecek biçimde yüksek lisans ve doktora düzeylerinde öğretim yürütmesi kararlaştırılmıştır. Ancak Akademinin misyonu formel öğretimle sınırlı tutulmamıştır. İstihbarat ve güvenlik alanlarında çalışmalar yürüten akademisyenler, araştırmacılar ve uygulayıcıların (bürokrasi ve istihbaratçılar) ortak bir platformda yer almalarının amaçlandığı da belirtilmiştir. (Mit.gov.tr, 2024).

Bu amaç dünyadaki modern istihbarat servislerinin küresel kaplama konseptiyle örtüşmektedir. Bu konseptte göre açık kaynak, temel istihbarat toplama araçları arasında yer alırken, ülke içi ve dışından akademisyenler ile özel sektör paydaşlarından oluşan bir ilişki ağı öngörülmektedir. Bir anlamda akademisyenler ve istihbaratçılar aynı ailenin üyesidirler. Akademik bilgi ve istihbarat analizinin üretilmesi benzerdir ve araştırma, düşünme, yazma, konuşma faktörlerine dayanmaktadır. Ancak aralarında farklarda bulunmaktadır. Akademisyenler bilimsel bilgiyi ortaya koyma gayretindedirlerken, istihbarat örgütleri işe yarar bilgi peşindedirler. (Yılmaz, 2021: 164-165). Buradan her akademisyen, araştırmacı ve analistin istihbarat servislerine çalıştığı anlamı çıkartılmamalıdır.

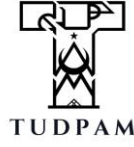
Postmodern güvenlik koşulları uyarınca iş birlikçi istihbarat, yeni istihbarat modelleri arasındadır ve MİT bünyesindeki Akademi sayesinde bu gelişmeye adapte olunmuştur.

İstihbarat Akademisi öğretim faaliyetlerinin dışında ABD, NATO, İsrail, AB gibi konularda analiz ve raporlar yayınlamaya başlamıştır. İstihbarat Çalıştay ve tanıtım toplantısı, Irak'lı düşünce kuruluşlarının ziyareti gibi etkinliklerle sivil olmayan Akademi böylece, sivil faaliyetler ve sivil kuruluşlarla beraber çalışmaları da yürütmüştür.

Siber operasyonların arttığı günümüzün güvenlik koşullarına uyum sağlayabilmek için MİT bünyesinde Siber İstihbarat Başkanlığı kurulmuş ve siber kapasitenin güçlenmesi amaçlanmıştır. Siber operasyonlar daha önce Elektronik Teknik İstihbarat (ETİ) birimi tarafından yürütülmekteydi. Böylece birimin adı ve içeriği güncellenmiştir. (Aksan, Trthaber).

İnternet sitesini güncelleyerek etkileşimli ve ilgi çekici bir sanal platform tasarlayan MİT, tarihinde ilk kez 23 Nisan 2024 yılında çocuklar için bir etkinlik düzenlemiştir. Çocuklardan istihbarat temalı çizdikleri resimleri istemiş ve seçilen resimlere internet sitesinde yer vermiştir. MİT halkla ilişkiler faaliyetlerini kutlama günüyle devam ettirmiş ve 24 Kasım Öğretmenler Gününü de yine resmi sitesi aracılığıyla kutlayarak, eğitim camiasının dikkatini çekmiştir.

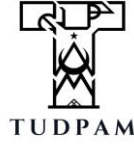
Aşağıda bu çalışma için oluşturulan tabloda Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze kadar temel istihbarat yetenekleri ve dönemin ruhuna özgü atılması gereken adımlar özetlenmiştir.

Tablo: Türkiye Cumhuriyeti İstihbarat Yeteneği ve Siyaset Yapıcıların Muhtemel Beklentileri (Dönemsel)

	Cumhuriyet'in İlk Yılları	Soğuk Savaş Dönemi	90'lı Yıllardan Günümüze
Temel İstihbarat Yeteneği	<ul style="list-style-type: none">.İstihbarat, askerlerin parçasıdır.Sınırlı bütçeyle verimli sonuçlar alabilme gayreti.Şube biçiminde teşkilatlanma.Rejim Gözetimi	<ul style="list-style-type: none">.Müstakilleşmeyle beraber askeri etki kuvvetlidir..Yıkıcı – Sovyet Tandaslı-hareketlere müdahale.İçer yönelik teşkilatlanma.Modernizasyon	<ul style="list-style-type: none">.İstihbarat, askeri elitlerden tamamen bağımsız.Dış operasyonlar öncelikli.Personel, birim ve teknik gelişme.Akademik ve bilimsel istihbarat oluşturabilme çabası
Döneme Göre Yapılması Gereken Kurumsal Dönüşümler	<ul style="list-style-type: none">.Bütçe artışı.Kurumsal yapının güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none">.Rejim ve devlet güvenliği.Etkin askeri gözetim	<ul style="list-style-type: none">.İş birlikçi istihbarat kapasitesinin yükseltilmesi.Jeo-uzay, genetik, metafizik gibi farklı alanlarda uzmanlaşma.Gerektiğinde yetki paylaşımı

Güncel olarak Türk İstihbarat Teşkilâtı'nın uzun bir süre içerisinde kurumsallaşma, profesyonelleşme ve güçlenme profilini yakalayabildiği anlaşılmaktadır. Ancak hiçbir

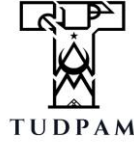
dönem bir diğerinin rakibi değildir. Türk istihbaratı her dönem etkin olmaya çalışarak imkânları dahilinde faaliyetler yapabilmiş ve her kurumsal dönüşüm, sonraki evreleri beslemiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Güç konsepti ve dağılımındaki değişimler ile asimetrik tehditlerin varlığı gibi durumlar istihbarat servisleri için yeni oyun kuralları var etmiştir. Siyasilerin zamanında bilgilendirilmesi, küresel kaplamayla zorlu hedeflerin aşındırılması, dil çeviri kabiliyetlerinin tam olarak sağlanabilmesi, devletin aşağı kademelerine de odaklanması, kültürel ve uzay temalı istihbaratın gündeme gelmeleri, açık kaynak ve açık istihbaratın değer kazanması, istihbarata karşı koyma kapasitesinin artması, insan ve teknik ikilisini ikileme yerine ortak unsura dönüştürebilmek, sivil kuruluşların oluşturulmasında yer almak, her şart altında hızlı biçimde uygun istihbaratı üretebilmek, bilgi açığının giderilmesi, siyasi ihtiyaçların karşılanması, stratejik istihbaratın öne çıkması, bütçede verimlilik koşullarının sağlanabilmesi, istihbaratın kamu diplomasisini etkilemesi, analizcilerin istihbaratta yönetici seviyelerine yükselmeleri, uluslararası iş birliği bedellerinin taraflara pay edilebilmesi (Yılmaz, 2018: 616-617). gibi yeni istihbarat biçimleri, istihbarat birimlerinin güncellenmelerini zorunlu kılacaktır. Aslında personel sayıları ve esneklik kabiliyetleri dolayısıyla istihbarat birimleri yeniden organizeler konusunda avantajlı bir konumdayken, bütçe sorunları, siyasilerin tutumları ve gelenekçi yöneticileri sebepleriyle de olumsuz özellikleri taşımaktadırlar.

İstihbarat faaliyetleri özellikle Türkiye’de komplocu bakışın sonucu olarak, negatif anlamları içerebiliyor ve yalnızca kuvvet kullanma üzerinden tanımlanarak esas manasının dışında anılıyordu. İstihbaratın analitik zekâ, sabır ve disiplinle sonuca ulaşılabilecek entelektüel bir birikim olarak benimsenmesi (Darıcılı, 2023). İçin MİT, İstihbarat Akademisi bünyesinde ezber bozan çalışmalara başlamıştır.

Elektronik ve siber kapasitesini yükselten MİT, teknik istihbarat anlamında en etkili ve öncelikli istihbarat kuruluşu haline getirilmiştir.

SONUÇ

Hakan Fidan'ın Başkanlığından itibaren MİT'in kurumsal, hukuksal ve işlevsel dönüşümü bu çalışma nezdinde aktarılmak istenmiştir. Fidan'ın Müsteşarlığından sonra, istihbaratın bir milat dönemine ulaştığını belirtmek iddialı bir politik tutum olabilir. Ancak bu dönemle beraber ivme kazanıldığı da bir gerçektir. Dünya'nın konjonktürel değişimi, teknik ve dijital kapasitelerin yaşantıya ve kamu hizmetlerine adapteleri gibi hususlar MİT'in dönüşümünü hızlandırmış, siyasiler ve MİT bürokratları zamanın ruhunu okuyabilmişlerdir.

Her kamu kurumunun olduğu gibi MİT'in de tamamlaması gereken problemler bulunabilir. Bu problemler, siyasiler, MİT yöneticileri ve çalışanları, Teşkilâtın geleneği gibi faktörler dahilinde çözüme kavuşturulabilecektir.

İstihbarat, Türkiye için yaşamsal öneme sahip bir disiplindir. Ancak devletin kendisi ya da üstünde bir konumu olmamakla birlikte güvenlik bileşenleri arasında etkin bir konumda bulunmaktadır. Artık bundan sonra akademisyenler ve analistler, MİT'in yeni hamlelerini analiz etmeli ve MİT'in dinamik halkla ilişkiler -akademik- çabalar misyonunda yer alabilmek için istekli olduklarını belli etmek durumundadırlar.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Ateş, H. (2014). Türk İstihbarat Sisteminin Sorunsalları. Ankara: Detay.

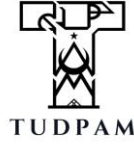
Çıtak, E. (2017). Yeni Güvenlik Politikaları ve Türkiye'de İstihbaratın Dönüşümü Güvenlik ve İstihbarat. İstanbul: Yenyüzyıl.

Darıcı, A.B. (2023). İstihbarat 101. Bursa: Dora.

Dikmeci, O. (2018). Beyaz Kitap. İstanbul: Hamle.

Dikmeci, O. Güvenlik 2.0 Savunma ve İstihbaratın Dönüşümü. Ankara: Gece.

Karan, K. (2014). Teşkilat Geçmişten Günümüze Türk İstihbaratı. Ankara: Kripto.

Kent, S. (2003). Stratejik İstihbarat. Özbek, B.Y. ve Şükrüoğlu, N. (çeviren). Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Kılıç, E. (2010). Özel Harp Dairesi. İstanbul: Timaş.

Özcan, A.N. (2021). Milli İstihbarat Teşkilâtı Tarihi ve Devlet İstihbarat Hizmetlerinin Gelişimi. İsmail H. Demircioğlu, Ahmet Özcan, Namık Çencen, Yücel Yiğit. İstanbul: Yeditepe.

Özdağ, Ü. (2013). İstihbarat Teorisi. Ankara: Kripto.

Özkan, T. (2016). Milli İstihbarat'ın Gayriresmi Tarihi. İstanbul: Asikitap.

Safi, P. (2023). Milli İstihbarat Teşkilatı 1826-2023. İstanbul: Kronik.

Ünlü, F. (2022). MİT Efsanesi İstihbaratın Gayriresmi Tarihi. İstanbul: Sahi Kitap.

Yakın, A. (1969). İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele. Ankara: Dışişleri Akademisi.

Yalçın, S. Ve Yurdakul, D. (2012). Bay Pipo Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas. İstanbul: Doğan Kitap.

Yılmaz, S. (2015). Devlet Adamı ve İstihbarat. Ümit Özdağ ve Merve Önenli Güven. (Ed.) Teşkilat-ı Mahsusa'nın 100. Yılında Türk İstihbaratı. Ankara: Kripto.

Yılmaz, S. (2021). Postmodern İstihbarat. Antalya: İlkim Ozan.

Yılmaz, S. (2018). Temel İstihbarat Toplama Analiz ve Operasyonlar. Ankara: Kripto.

İnternet Siteleri

Aksan, S. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/mitten-kritik-adim-siber-istihbarat-baskanligi-kuruldu-782199.html>. Erişim Tarihi: 06.12.2024.

Göksedef. E. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53551583>, Erişim Tarihi: 04.12.2024.

<https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/mit-baskanliginin-sanal-muzesi>, Erişim Tarihi:
05.12.2024.

<https://www.mit.gov.tr/akademi.html> Erişim Tarihi: 06.12.2024.

Seminerler

Bağcı, H. İstihbarat ve Güvenlik. Dış Politika Enstitüsü. 27.03.2022.